

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Master
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie și Studii Clasice

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Epigrafie și societate antică						
2.2 Titularul activităților de curs	prof.dr. Radu Ardevan						
2.3 Titularul activităților de seminar	prof dr. Radu Ardevan						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	Din care: 3.2 curs	1	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	28	Din care: 3.5 curs	14	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					11
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					15
Tutoriat					14
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		72			
3.8 Total ore pe semestru		100			
3.9 Numărul de credite		4			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Înscrierea disciplinei în contractul de studii.
4.2 de competențe	Cunoștințe de limbă latină la nivel elementar. Cunoștințele generale de epigrafie latină antică(deci și frecventarea cursului respectiv pe parcursul anului III Licență) constituie un avantaj.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Sală de curs cu minimum 15 locuri, cu tablă și posibilități de proiecție imagini.
-------------------------------	---

5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală de curs cu minimum 15 locuri, cu tablă și posibilități de proiecție imagini.
--	---

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	Deprinderea de a lucra corect și eficient cu izvoarele epigrafice. Culegerea și analiza informațiilor provenite din inscripții și plasarea lor într-un context istoric general. Interpretarea la nivel mediu a informației epigrafice. Exploatarea acestor izvoare pentru a se obține fapte și adevăruri istorice. Utilizarea metodologiei de bază a acestei științe auxiliare ale istoriei (conexă arheologiei). Analiza critică și evaluarea în context istoric general (economic, politic, etc.) a valorii și ponderii informației primare dobândite, cu conștientizarea importanței și limitelor acestora. Folosirea adecvată a metodologiei și principiilor cercetării epigrafice, inclusiv a limbii latine sau a altei limbi vechi relevante.
Competențe transversale	Capacitatea de a lucra în echipă și a-și coordona eforturile. Analiza izvoarelor și interpretarea lor se fac în cadrul muncii împreună, așa că fiecare va trebui să-și aducă aportul și să se evalueze în raport cu ceilalți colegi. Deprinderea de a privi critic atât datele izvoarelor cât și diversele soluții avansate de specialiști. Făcând numeroase exerciții practice pe asemenea izvoare, cursanții vor realiza dificultățile și rigorile muncii istoricului, și totodată vor întâlni numeroase erori ori interpretări forțate mai vechi, învățând astfel cum să le evite. Vor câștiga așadar puterea de a gândi independent în diverse împrejurări, și de a verifica orice constatare sau idee propusă.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Deprinderea de a utiliza sursele epigrafice, la nivel competitiv modern, pentru a stabili fapte și procese istorice, pentru a elucida un domeniu restrâns sau altul al cunoașterii.
7.2 Obiectivele specifice	În funcție de tema generală aleasă (anume, viața municipală romană în provincii), efectuarea a cât mai multe exerciții și lucrări pe materiale, de o dificultate mereu crescândă. Astfel cursanții vor obține cunoștințele avute în vedere și își vor însuși metodele corecte de abordare a izvoarelor epigrafice de diverse categorii.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Noțiunile fundamentale privitoare la cetățile antice cu autoguvernare, la viața municipală și instituțiile lor.	Prelegere, dialog.	Este nevoie de o explicare argumentată a sistemului instituțional antic.
2. Instituțiile municipale romane. Legile municipale și sursele literare, relația lor cu izvoarele epigrafice.	Prelegere, conversație euristică, lecturi din izvoare.	A se antrena cursanții la lectura și traducerea surselor.

3. Viața orașelor romane din provincii, trăsături comune și aspecte specifice.	Prelegere, inducție, lucru direct pe surse.	Se recomandă a se face uz de hărți și planuri de orașe.
4. Magistraturile municipale. Cazuri concrete și trăsături generale. Lucru cu izvoare epigrafice reprezentative.	Lucru direct pe surse alese, inducție, dezbateri.	Este necesar a începe cu exemple clare și general valabile.
5. <i>Cursus honorum</i> în orașele romane – prevederi legale și realitatea concretă, cu exemple din izvoare.	Prelegere, analiză de izvoare, dezbateri.	A se corela datele din inscripții cu istoria orașului respectiv.
6. Aristocrația municipală, diferențe locale și zonale. Aportul epigrafiei, cu cazuri concrete.	Prelegere, prelucrare de izvoare, analiza acestora, dezbateri.	A se compara cazuri diferite atât din aceeași provincie, cât și din alte provincii.
7. Augustalii și rolul lor. Datele epigrafice în context regional. Exemplificări.	Prelegere, exerciții pe izvoare, conversație inductivă.	Este recomandabilă o incursiune în istoriografie.
8. Asociații și colegii. Ce ne spun izvoarele epigrafice și ce semnifică tăcerea ori absența lor.	Prelegere, conversație euristică, exerciții pe izvoare și compararea datelor lor.	Se impune compararea situațiilor diferite din mai multe orașe ale aceleiași provincii.
9. Onomastica în sprijinul istoriei orașelor antice. Datele epigrafice elucidează procese social-culturale.	Exerciții pe materiale epigrafice, analiză, dezbateri.	Aici se pot ilustra unele fenomene de aculturație.
10. Inscripțiile așezărilor de rang inferior. Rolul epigrafiei pentru istoria municipală, cu cazuri concrete.	Prelucrare de surse, analiză, deducție, conversație.	A se recurge puțin și la explicații juridice.
11. Studiul realităților economice și sociale; contextul inscripțiilor, datele altor științe auxiliare.	Prelegere, dezbateri, analogie.	Problema proprietății se cere tratată detaliat.
12. Fenomenul romanizării în epigrafia provinciilor. Diverse situații și oglindirea lor în izvoare.	Analiză de izvoare, dezbateri, prelegere.	A se aminti recente contestări ale procesului.
13. Evergetismul ca fenomen socio-politic al lumii antice, importanța lui pentru viața urbană și reflectarea lui epigrafică.	Analiză de izvoare, comparație, deducție, dezbateri.	Recurs la comparația cu sursele literare.
14. Criza și sfârșitul vieții municipale romane. Modificări în epigrafia care ilustrează aceste procese.	Prelegere, analiză de izvoare, comparație.	Atenție sporită necesită analiza dedicantilor.

Bibliografie

F. F. Abbott, A. Ch. Johnson, *Municipal Administration in the Roman Empire*, Princeton, 1926.
R. Ardevan, *Viața municipală în Dacia romană*, Timișoara, 1998.
F. Jacques, J. Scheid, *Rome et l'integration de l'Empire (44 av. J.-C. – 260 ap. J.-C.). I. Les structures de l'Empire romain*, Paris, 1990.
G. Alföldy, *Noricum*, London - Boston, 1974.
A. Mócsy, *Pannonia and Upper Moesia*, London – Boston, 1974.
I. Piso, *Le territoire de la Colonia Sarmizegetusa*, în *Ephemeris Napocensis*, Cluj-Napoca, 5, 1995, p. 63-82.
D. Aparaschivei, *Orașele romane de la Dunărea Inferioară (secolele I – III p. Chr.)*, Iași, 2010.
Al. Avram, *Observații cu privire la autonomiile rurale din Dobrogea romană (secolele I-III e.n.)*, SCIVA 35, 1984, 2, p. 158-169.
A. Chastagnol, *La Gaule romaine et le droit latin*, Lyon, 1995.
W. Eck, *La loi municipale de Troesmis: données juridiques et politiques d'une inscription récemment découverte*, în *Revue d'histoire du droit français et étranger*, Paris, 91/2, 2013, p. 199-213.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Categoriile de cetăți antice, elite și constituții.	Prelegere cu exemple.	Se poate recurge la texte de legi municipale.

2. Instituții atipice, municipii cu elemente preromane.	Exerciții pe material, discuție deschisă.	A se evidenția fenomenele de adaptare la modelul roman.
3. Modele diverse de urbanizare romană.	Prelegere, explicații.	Se invocă modele inițial diferite, care dau aceleași rezultate.
4. Cariere municipale diverse, statut social și poziționare în cadrul elitei locale.	Exerciții pe material, discuție deschisă, comparații.	Este util ca fiecare să prelucraze alte inscripții, și apoi să se compare rezultatele.
5. Cariere cu probleme ori multiple, semnificația lor istorică.	Exerciții pe material, deducție.	Se impun incursiuni în istoria socială.
6. Studiu de caz: stratificări în interiorul aristocrației unui singur oraș.	Exercițiu, deducție, dezbateri.	Se recomandă pentru exemplificare un caz publicat, mai accesibil.
7. Parvenții și rolul lor social în comunitățile antice de tip roman.	Exerciții, explicații.	Recursul la analogii din alte epoci este ilustrativ.
8. Cazuri speciale din viața colegiilor romane în provincii.	Exerciții pe material, conversație euristică.	Se va încerca descoperirea unor asemenea colegii, chiar în texte mai puțin explicite.
9. Alogeni și indigeni în viața municipală din provincii.	Exerciții pe material, deducție, comparație.	Ajung 2-3 exemple clare din orașe diferite, spre a face vizibile diferențele.
10. Exemple de texte ce documentează așezări de rang inferior.	Exerciții pe material, dezbateri.	Alături de surse clare, a se alege cel puțin un caz disputat.
11. Studiu de caz: analiza unui lot de inscripții despre aspecte municipale în contextul lor inițial.	Demonstrație, dezbateri, recurs la arheologie.	Trebuie evidențiat plusul de informație obținut astfel.
12. Aristocrați municipali de origine indigenă ori alogenă. Semnificații istorice.	Exerciții pe material, analiza metodelor și rezultatelor.	Contează criteriile și argumentarea lor.
13. Viața municipală ca sursă pentru istoria locală și zonală. Reconstituirea acesteia.	Analiza exemplelor și interpretarea lor istorică.	Preferabil pe o serie de surse dintr-o așezare importantă.
14. Ce ne spune reducerea și dispariția culturii epigrafice; statistică pe cazuri cunoscute.	Analiză comparativă, demonstrație.	Ajunge și un singur caz, comentat în detaliu.

Bibliografie

H. Dessau, *Inscriptiones Latinae selectae*, Berlin, I – III, 1886-1914.
R. Vulpe, *Canabenses și Troesmensis. Două inscripții inedite din Troesmis*, SCIV 4, 1953, 3-4, p. 557-581.
H.-G. Pflaum, N. Duval (éds.), *L'Onomastique latine*, Paris, 1977.
G. Walser, *Römische Inschriften in der Schweiz*, Bern, I-III, 1978.
M. H. Crawford, *Roman Statutes*, Cambridge, 1992.
R. Ardevan, *Autour du texte épigraphique CIL III 1474 = IDR III/1, 379*, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, Alba Iulia, 9/I, 2005, p. 241-249.
I. Piso, *De nouveau sur les Lucii Antonii de Sarmizegetusa*, în G. Florea, L. Suci (coord.), *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu*, Cluj-Napoca, 2001, p. 363-370.
C. C. Petolescu, *Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie*, București, I (1995) – II (2000).

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cursul oferă absolvenților abilitățile necesare pentru a înțelege utiliza corect acest tip de izvoare istorice esențiale pentru cunoașterea antichității. Totodată, ei deprind metodele de a folosi critic

sursele, deci își dezvoltă judecata independentă, ca adevărați profesioniști ai domeniului. Această experiență le permite o viziune mai corectă și mai nuanțată asupra lumii antice, deci implicit și asupra altor epoci. Dar mai ales trăiesc o experiență concretă privitoare la limitele cunoașterii istorice și la dificultatea ei, ceea ce îi poate feri ulterior de derapaje metodologice ori ideologice, ca și de capcana interpretărilor facile.

- Așa că vor putea profesa cu succes în rețeaua instituțiilor culturale (muzee, edituri, oficii de patrimoniu, fundații etc.), sau într-o carieră didactică/academică. Viziunea mai largă asupra istoriei se poate valida și într-o eventuală carieră politico-administrativă. În plus, vor câștiga deprinderi prețuite în orice domeniu de activitate (răbdare, acribie, disciplină, logică, atenție pentru detalii etc.). Mai mult, experiența muncii directe cu aceste izvoare istorice va contribui la a le forma pentru viață o atitudine lucidă, critică, fundamentată pe argumente.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoștințe despre viața municipală în provinciile romane.	Examen scris.	70 %
	Capacitatea de a reconstitui istoria unei așezări pe baza surselor epigrafice.		
10.5 Seminar/laborator	Folosirea corectă a izvoarelor epigrafice în cercetare.	Aprecieri pe baza activității.	30 %
	Abilitatea de a descoperi prin ele realități sociale și culturale.		
10.6 Standard minim de performanță			
• Identificarea unor fenomene istorice dintr-un oraș roman provincial sau dintr-o provincie anume, din studiul unui grup restrâns de inscripții care se referă (direct sau indirect) la aceste fenomene. • Reconstituirea corectă, în linii esențiale, a unor structuri instituționale și social-culturale din epoca romană.			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

20.04. 2018

prof. dr. Radu Ardevan

prof. dr. Radu Ardevan

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament